

Emigranti v Československu v období první republiky.

Výukový program je zaměřen na tzv. Ruskou pomocnou akci – humanitární pomoc uprchlíkům z někdejšího carského Ruska (tedy z území dnešního Ruska, Ukrajiny, Běloruska atd.), kterou jim poskytlo Československo v letech 1921–1935. Ústředním bodem programu je práce s dobovými novinovými články, které se (pozitivně i negativně) vyjadřují o emigrantech.

Prvním cílem programu je seznámit žáky se situací emigrantů v Československu. Druhým cílem je za pomoci dobových pramenů ukázat různé názory na ruskou emigraci v Československu a upozornit na význam médií v utváření pohledu na emigraci a zdůraznit nezbytnost kritického přístupu k informacím.

Výše zmíněným cílům odpovídají i hlavní části programu: 1. představení informací a reálií týkající se studovaného období; 2. práce s dobovými novinovými články, které tematizují problematiku ruské emigrace v období první republiky.

cílová skupina: žáci středních škol (3. a 4. ročníky, septimy a oktávy)

počet žáků: min. 8, max. 30

časová náročnost: 135 minut (3 bloky po 45 minutách; jako jeden blok či v různých dnech)

Potřebné informace a materiály k uskutečnění programu, včetně komentářů pro vyučujícího, naleznete na stránkách projektu v průvodní prezentaci:

https://www.earlymedievalstudies.com/projects/potencial_migrace.html#vyukovy-program

PLÁN PROGRAMU

• úvod, představení programu (5 minut)

Podklady a komentáře v průvodní prezentaci v kapitole I. Úvod.

• promítání dokumentárního filmu (25 minut)

Krátký dokumentární film o Ruské pomocné akci představí základní informace, s nimiž žáci budou dále pracovat.

Ukázka z filmu je k zhlédnutí zde: <https://www.youtube.com/watch?v=sp4QtGfgdIg>

Celý film rádi vám rádi zašleme. Napište, prosím, na adresu anna.kelblova@phil.muni.cz, do předmětu emailu uveďte „Dokumentární film Ruská pomocná akce“. Pošleme obratem.

• hra ve skupinách – sestavování časové osy (15 minut)

Jednoduché vysvětlení pravidel hry je v průvodní prezentaci v kapitole II.

Karty ke stažení a vytištění (formát A3) jsou na stránkách projektu:

https://www.earlymedievalstudies.com/projects/potencial_migrace.html#vyukovy-program

Při tisku zadejte „oboustranně“ a „bez okrajů“.

Je nutno vytisknout všechny karty pro každou skupinu.

přestávka

• shrnutí znalostí načerpaných ve hře (20 minut)

Vyučující shrne hlavní informace o meziválečném Československu a o situaci uprchlíků. Shrnutí se nachází v prezentaci v kapitole III.

• představení stručného návodu, jak kriticky číst text (15 min)

Vyučující představí žákům základní otázky, které je třeba si klást při kritickém přístupu k novinovým článkům. Na jednom příkladě ukáže, jak mají žáci pracovat s dobovými texty. Ukázka s připraveným komentářem se nachází v průvodní prezentaci v kapitole IV.

• samostatná práce s dobovými texty (10 min)

Žáci obdrží listy s novinovými články z 20. a 30. let minulého století, které pojednávají o ruské emigraci v Československu.

Úkolem žáků je texty analyzovat a nalézt odpovědi na otázku, jaký obraz ruské emigrace autor představuje, jak hodnotí přístup československé vlády a jaké prostředky k tomu používá.

Žáci mohou pracovat s otázkami z výše zmíněného návodu.

Poslední slide necháme otevřený, aby jej žáci měli na očích.

Články jsou ke stažení na stránkách projektu:

https://www.earlymedievalstudies.com/projects/potencial_migrace.html#vyukovy-program

Doporučujeme tisk celé strany novin na A2. Nemůžete-li tisknout na A2, můžete použít výřezy s jednotlivými články a tisknout ve formátu A3.

Doporučujeme vytisknout jeden článek pro každého žáka.

Skupiny 1–3 obsahují dohromady 10 článků.

Články ve skupinách 4–6 jsou totožné s články ve skupinách 1–3.

přestávka

• skupinová práce s dobovými texty (10 min)

Podle čísla v záhlaví listu vytvoří studenti skupiny (1–6). V rychlosti si přečtou články kolegů a následně v rámci skupiny sdílejí výsledky své samostatné práce.

• společné představení výsledků a debata (25 minut)

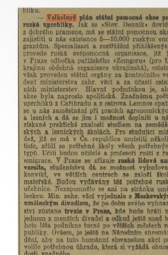
S žáky procházíme články: žáci nejprve stručně představí, o čem článek pojednává.

Následně představují své odpovědi na otázku, jaký obraz ruské emigrace a přístupu československé vlády autor představuje a jaké prostředky k tomu používá.

Vyučující klade žákům doplňující otázky a vede je k jasné formulaci myšlenek.

Při přípravě debaty či při debatě samotné může vyučující použít prezentaci s přehledem článků a hlavních argumentů v nich obsažených a s přehledem narativů, které se v tisku objevují. Prezentace je ke stažení na stránkách projektu:

https://www.earlymedievalstudies.com/projects/potencial_migrace.html#-vyukovy-program

- text představuje chystanou pomocnou akci pro ruské uprchlíky
- titulok: slovo „velkolepý“ – poukazuje na štědrost
- autor zmiňuje, že má „dobrý pramen“, ale neuvádí přesně, kdo to je
- zdůraznění apolitičnosti a zajištění kontroly českými úřady
- vizuální zvýraznění konkrétních institucí (mohou být zajímavé i pro Československé Čtenáře)
- akci nazývá jako humaní a slovanskou. Odvolává se tak na mezikulturní pomoc a soucítí a na slovanské bratrství
- o potřebné finanční podpoře se zmiňuje až na konec

Autor popisuje pomocnou akci jako velkolepou, humaní a slovanskou. A právě humaní a slovanské bratrství ospravedlňuje značné výdaje.

Vyučující v debatě žáky upozorní na zájmy různých subjektů, na důvody jejich postojů k emigraci. Poukáže na citová zabarvení, na manipulaci a na instrumentalizaci tématu. Upozorní na opakování narativů a schémat a zdůrazní nutnost kritického čtení nejen historického, ale i současného tisku.

- **závěr, zpětná vazba (10 minut)**

Vyučující nabídne možnost položit otázky a požádá o zpětnou vazbu.

(Je možno použít následující otázky: Co z nových poznatků vás nejvíce překvapilo? Jaká část programu vás obzvláště zaujala/nezaujala a proč? Vnímáte nějaké podobnosti nebo rozdíly ve srovnání s dnešní dobou? Změnil se nějak váš pohled na Československo/emigranty?)

Vyučující též poskytne zpětnou vazbu žákům. Ocení pracovní nasazení, zvědavost, schopnost diskutovat, popřípadě poskytne konstruktivní kritiku.

Na závěr může vyučující doporučit další výstupy projektu, které rozvíjejí téma ruské meziválečné emigrace:

- **animované filmy**
- **knihy**
- **dokumentární film**

Více informací o dalších výstupech naleznete na stránkách projektu:

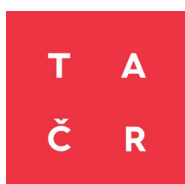
https://www.earlymedievalstudies.com/projects/potencial_migrace.html

- **Cíle programu dle RVP: průřezové téma – multikulturní výchova**

„Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka. V oblasti postojů a hodnot má průřezové téma žákovi pomoci: chápat, že všichni lidé jsou odlišné osobnosti s individuálními zvláštnostmi, bez ohledu na svůj původ a odlišné projevy sociokulturních vzorců; respektovat jedinečnost, důstojnost a neopakovatelnost života, chápat lidskou bytost jako nedílnou jednotu tělesné a duševní stránky osobnosti, ale i jako součást etnika; respektovat skutečnost, že každý člověk pochází z nějakého etnika, a ztotožňovat se s názorem, že všechny etnické skupiny jsou rovnocenné a že všichni lidé mají právo žít společně a spolupracovat; uvědomit si svou vlastní kulturní identitu; uvědomovat si význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; utvářet si představu o pojmu lidská solidarita a zaujímat adekvátní etické postoje v kritických fázích života; uplatňovat základní morální normy, aplikovat je ve vlastním životě a umět aktivně čelit projevům amorality, intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu; uvědomovat si neslučitelnost rasové, náboženské či jiné intolerance s demokracií; vnímat multikulturalitu jako prostředek vzájemného obohacování různých etnik; chápat, respektovat a aktivně hájit myšlenku, že každý jedinec má odpovědnost za to, aby byla odstraněna diskriminace a předsudky vůči lidem různých etnických skupin, národností, barvy pleti, náboženství, sociálního původu, pohlaví a sexuální orientace; chápat význam studia cizích jazyků jako zdroje poznávání pro osobní život, celoživotní vzdělávání, pracovní aktivity, mezinárodní komunikaci a kooperaci; vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na přetváření společnosti, aby lépe sloužila také zájmům minoritních skupin...“

(Jaroslav Jeřábek, Stanislava Krčková, Lucie Hučínová (ed.): *Rámcový vzdělávací plán pro gymnázia*, MŠMT Praha 2021, s. 74.)

Program vznikl za podpory projektu TAČR Potenciál migrace. Přínos (nejen) ruských emigrantů meziválečné Evropě (TL02000495)